

חומר רקע לדיון ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת בנושא התמודדות הרשויות וחברות הטכנולוגיה עם שיח פוגעני והסתה ברשת

פלטפורמות התוכן הדיגיטליות, ובראשן הרשתות החברתיות, הפכו בשנים האחרונות לכלי משמעותי המעצב את המרקם החברתי והכלכלי בעולם כולו, וגם בישראל - ובאופן ייחודי ומשמעותי גם בחברה הערבית. במאי 2024 פרסם איגוד האינטרנט הישראלי מחקר מקיף "[מחברים אבל \(לא\) שווים](#)" **הבחן את שימושי הרשת הייחודיים לחברה הערבית בישראל על כל צדדיה**. ממצאי המחקר העלו כי כ-81% מהציבור הערבי משתמש ברשת לצורך גלישה ברשתות חברתיות, לעומת שיעורים נמוכים יותר של שימושים מתקדמים אחרים כמו חיפוש מידע (68%), שירותי בנקאות (67%) ולימודים (37%). שיעורי שימוש אלו נמוכים גם בהשוואה לשימוש רשת של האוכלוסייה היהודית, אך שיעור השימוש של הציבור הערבי ברשתות חברתיות מסוימות דווקא גבוה ביחס לחברה הכללית והיהודית בישראל. ניתן לומר שרמת החדירה והשימוש של רשתות החברתיות בקרב אזרחים ערבים גבוהה במיוחד על רקע שימושים כלליים אחרים שלהם באינטרנט.

המחקר מצא כי הרשת החברתית הנפוצה ביותר בקרב המשיבים היא אפליקציית המסרים המיידיים וואטסאפ, בה משתמשים 93% מהמשיבים מהציבור הערבי. הרשתות הנפוצות האחרות הן יוטיוב (78% משתמשים), מנועי חיפוש דוגמת גוגל (74%), פייסבוק (69%), אינסטגרם (64%) וטיקטוק (63%).

המיעוט הערבי בישראל משתמש ברשת בעיקר דרך הטלפון החכם וגולש הרבה יותר ברשתות חברתיות, יש לציין כי חוסר האמון של הציבור וחולשה של כלי התקשורת והעיתונות בחברה הערבית מגביר את השימוש ברשתות חברתיות ([לראיון של ד"ר האמה אבו קשק בעין השביעית](#)). **מאפייני שימוש אלו מעצימים ומבליטים את החשיפה לאיומים הקיימים ברשת בכל הנוגע לחשיפה לשיח פוגעני, מסית ואלים ברשתות.**

שיח אלים ברשת: דעות ועמדות של החברה הערבית

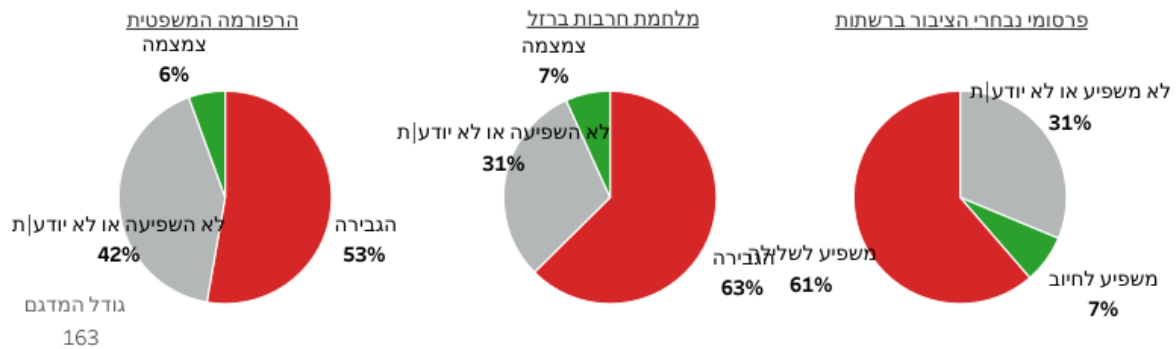
נתוני [סקר השיח אלים ברשתות החברתיות](#) של איגוד האינטרנט הישראלי, מציגים סקירה המשקפת דעות ועמדות של ישראלים על השיח האלים ופגיעות ברשתות החברתיות היקפו, מאפייניו והשפעותיו על רף האלימות ברשתות ועל החברה. הנתונים נדגמו, בחודש פברואר 2024 בקרב 1,000 גולשי אינטרנט המהווים מדגם מייצג של האוכלוסייה בישראל. מהסקר עלו נתונים המצביעים על פערים בדרך בה החברה הערבית והחברה היהודית חווים את האלימות ברשת מאז תחילת מלחמת חרבות ברזל; כאשר 62.6% מהמשיבים הערבים חושבים שהמלחמה הגבירה את השיח האלים ברשתות, בהשוואה ל-40.3% מהיהודים שחושבים כך.

אילו גורמים השפיעו על השיח האלים ברשת

ניתן לסנן את הנתונים לפי המאפיינים הבאים

קבוצת גיל All אזור מגורים All חברה חברה ערבית מגדר All מצב משפחתי All השכלה All הכנסה All

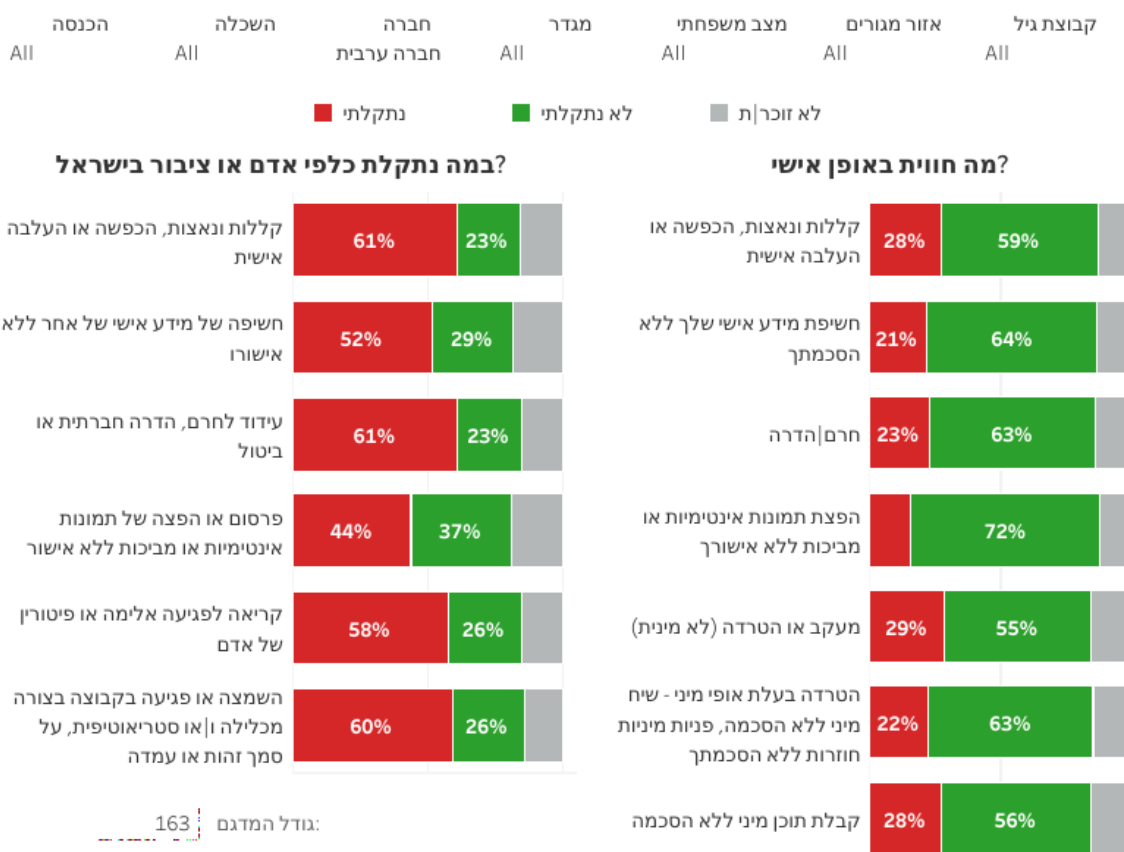
כיצד השפיעו הגורמים הבאים על רמת השיח האלים ברשתות או על החברה בישראל

נתוני הסקר מציגים גם את סוגי הפגיעות אליהן נחשפו המשיבים ברשתות, או חוו בעצמם. קיים פער בין התשובות של משיבים כאשר הם נשאלים על שיח אלים באופן כללי, לעומת התשובות שלהם כאשר נשאלים על פגיעה שהם חוו בעצמם; 61% מהמשיבים מהחברה הערבית נתקלו ברשתות בקללות ונאצות, הכפשה או העלבה אישית, 28% משיבים חוו בעצמם קללות ונאצות הכפשה או העלבה אישית. כמו כן, בשונה מההתייחסות לחשיפה לפגיעות כלפי אחר, אשר דווחו באחוזים גבוהים יותר בקרב החברה היהודית, בפגיעות שנחוו על ידי המשתתפים עצמם, ניתן להצביע על נתונים גבוהים יותר בקרב החברה הערבית מאשר בקרב החברה היהודית-חילונית, במיוחד בשכיחות הדיווחים הללו; **מעקב או הטרדה** (29% בקרב ערבים לעומת 13.4% בקרב חילונים), **חרם** (23% בקרב ערבים לעומת 13.1% בקרב חילונים) **וחשיפת מידע אישי ללא הסכמתם** (21.5% בקרב ערבים לעומת 12.3% בקרב חילונים).

חשיפה לשיח אלים ברשת באתרים, רשתות חברתיות ואפליקציות בשנה האחרונה

ניתן לסנן את הנתונים לפי המאפיינים הבאים

גודל המדגם: 163

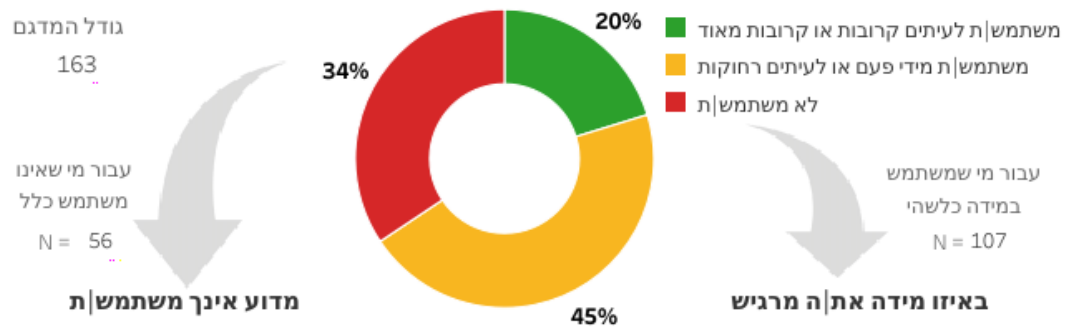
משתתפי הסקר נשאלו גם על דרכי ההתמודדות עם שיח אלים ברשתות. על פי תוצאות הסקר משיבים מהחברה הערבית ממעטים לדווח על תוכן פוגעני ברשת (79% לא משתמשים במנגנוני הדיווח השונים או משתמשים לעיתים רחוקות, 34% מהמשיבים מהחברה הערבית לא משתמשים בכלל במנגנוני דיווח לעומת 26% מהמשיבים מהחברה היהודית חילונית), הסיבות לכך הן חוסר אמון ביחס וביכולת של הפלטפורמה (48% מהחברה הערבית לעומת 67% מהחברה היהודית) וחוסר מודעות כיצד להשתמש במנגנוני הדיווח בפלטפורמות השונות (48% מהחברה הערבית לעומת 22% מהיהודים שלא משתמשים בגלל חוסר מודעות).

שימוש במנגנוני דיווח ברשתות החברתיות

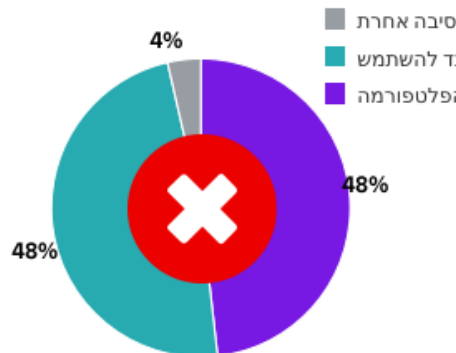
ניתן לסנן את הנתונים לפי המאפיינים הבאים

קבוצת גיל: All | אזור מגורים: All | חברה: חברה ערבית | מגדר: All | מצב משפחתי: All | השכלה: All | הכנסה: All

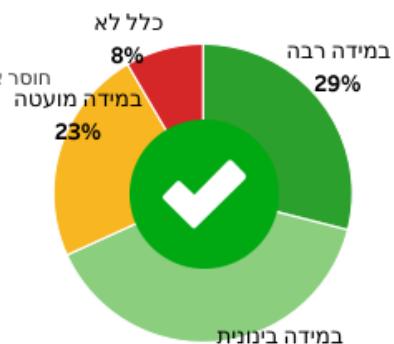
האם את/ה משתמש/ת במנגנוני הדיווח הקיימים ברשתות החברתיות בכדי לדווח על חשבוניות ותכנים פוגעניים?

מדוע אינך משתמש/ת במנגנוני הדיווח הקיימים ברשתות החברתיות?

באיזו מידה את/ה מרגיש שהשימוש במנגנוני הדיווחים הקיימים ברשתות החברתיות סייע לך?

נתוני קו הסיוע לאינטרנט בטוח של איגוד האינטרנט הישראלי (2023)

בשנת 2023 הגיעו לקו הסיוע לאינטרנט בטוח של איגוד האינטרנט הישראלי 3300 תלונות ובקשות סיוע על פגיעות ואלימות ברשת כולל פניות על תוכן שקרי ומסית - 10% מהפניות ב-2023 היו מהחברה הערבית. למרות שכמות הפניות מהחברה הערבית שילשה את עצמה ביחס לשנת 2022, עם פרוץ המלחמה בעזה, אחוז הפניות מהחברה הערבית ירד ל 5.5%, הציבור הערבי בישראל המעיט לפנות לקו הסיוע בנושאים של תוכן מסית ושקרי ברשת בתקופת המלחמה למרות שכמות הפניות הכללית לקו הסיוע הכפילה את עצמה בתקופה זו. רק 9% מכלל הפניות לקו הסיוע במהלך 2023 מהחברה הערבית היו בנושא הסתה, 24% בנושא סייבר, 20% בנושא שיימינג ובריונות ברשת ו-30% בנושא סקסטורשן - סחיטה מינית באמצעות התחזות ברשת - שבאופן יחסי פוגעת בחברה הערבית יותר מאשר בציבור הכללי בישראל.

על פי נתוני סיכום השנה של קו הסיוע לאינטרנט בטוח לשנת 2023, הזירה העיקרית לפגיעות ברשת בחברה הערבית היא פייסבוק (באמצעותה התרחשו 30% מכלל הפניות שהגיעו לקו מהחברה הערבית) ולאחר מכן, טיקטוק (19%), אינסטגרם (14%), מייל ו-ווצאפ (כ 2%) ואפליקציות ורשתות נוספות (35%).

על רקע נתונים אלו ועל רקע הטיפול הלא שוויוני בתכנים מסיתים ברשתות נגד החברה הערבית מצד רשויות המדינה והרשתות החברתיות, על המדינה להפעיל רגולציה ופיקוח שוויוני על התמודדות הרשתות עם תוכן פוגעני ומסית. לפי [המתווה לאסדרת רשתות חברתיות](#) שנכתב על ידי ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר, ד"ר אסף וינר ואייל זילברמן, האסדרה הישראלית צריכה לדרוש מפלטפורמות תוכן דומיננטיות לאכוף את תנאי השימוש ואת כללי התוכן שהן קובעות אחיפה אפקטיבית ושוויונית, יש להגדיר באופן ברור ומוחלט מהו תוכן פוגעני ומסית ולהציג את כללי הקהילה באופן מלא ובהיר גם בשפה הערבית, על מנת לעודד דיווח של כלל האוכלוסייה לתכנים פוגעניים ומסיתים ולפרט מהם סוגי הסנקציות שהפלטפורמה עשויה להטיל.